

Μεγάλη Τεσσαρακοστή

Ένα πνευματικό ταξίδι
πρὸς τὸ Τέλος τοῦ παλαιοῦ
καὶ τὴν Ἀρχὴν τοῦ νέου

■ «Τὴν ψυχοφελὴ πληρώσαντες Τεσσαρακοστήν...»

Ὁ δρόμος πρὸς τὴν Βηθανία καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα *

Τὸ λειτουργικὸ «σήμερον»

Ἡ ἕκτη καὶ τελευταία ἐβδομάδα τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς ὀνομάζεται «Ἐβδομάδα τῶν Βαΐων».

Γιὰ ἕξι μέρες πρὶν τὸ Σάββατο τοῦ Λαζάρου καὶ τὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων ἢ λατρεία τῆς Ἐκκλησίας μᾶς ὠθεῖ νὰ ἀκολουθήσουμε τὸ Χριστό, καθὼς πρῶτος ἀναγγέλει τὸν θάνατο τοῦ φίλου Του καὶ κατόπιν ἀρχίζει τὸ ταξίδι Του στὴν Βηθανία καὶ στὴν Ἱερουσαλήμ.

Τὸ θέμα καὶ ὁ τόπος αὐτῆς τῆς ἐβδομάδας δίνονται τὴν Κυριακὴ τὸ ἀπόγευμα στὸν Ἑσπερινό:

Τὴν ἕκτην τῶν σεπτῶν Νηστειῶν Ἐβδομάδα, προθύμως ἀπαρχόμενοι, Κυρίῳ προεόρτιον ὕμνον τῶν Βαΐων ἄσωμεν πιστοὶ, ἐρχομένῳ ἐν δόξῃ δυνάμει Θεότητος, ἐπὶ τὴν Ἱερουσαλήμ, νεκρῶσαι τὸν θάνατον...

Στὸ κέντρο τῆς προσοχῆς εἶναι ὁ Λάζαρος - ἡ ἀρρώστειά του, ὁ θάνατός του, ὁ θρῆνος τῶν συγγενῶν του καὶ ἡ ἀντίδραση τοῦ Χριστοῦ σ' ὅλα αὐτά.

Ἔτσι τὴν Δευτέρα ἀκοῦμε:

Σήμερον Χριστῷ, πέραν Ἰορδάνου διατρίβοντι, δηλοῦται ἡ νόσος τοῦ Λαζάρου...

Τὴν Τρίτη:

Χθὲς καὶ σήμερον ἡ νόσος ἢ τοῦ Λαζάρου...

Τὴν Τετάρτη:

Σήμερον Λάζαρος, θανὼν θάπτεται, καὶ θρῆνον ἄδουσι

αί τούτου σύγγονοι, ὡς δὲ προγνώστης
καὶ Θεός, τὸ πάθος προηγόρευσας...

Τὴν Πέμπτη:

Δισημερεύει σήμερον, θανὼν ὁ Λάζαρος...

Τέλος τὴν Παρασκευή:

*Ἔρχεται ὁ Κύριος εἰς Βηθανίαν... καὶ
γὰρ ἤκει ἐξαναστήσαι ἐκ τάφου Λάζαρον...*

Η τελευταία ἑβδομάδα δηλαδή περνάει μὲ πνευματικὴ περισυλλογὴ πάνω στὴν ἐρχόμενη συνάντηση τοῦ Χριστοῦ μὲ τὸν θάνατο –πρῶτα στὸ πρόσωπο τοῦ φίλου Του Λαζάρου, ἔπειτα στὸν θάνατο τοῦ ἴδιου τοῦ Χριστοῦ.

Πλησιάζει ἡ «ᾠρα τοῦ Χριστοῦ», γιὰ τὴν ὁποία τόσο συχνὰ μιλοῦσε καὶ πρὸς αὐτὴν προσανατολιζόταν ὅλη ἡ ἐπίγεια Διακονία Του.

Θὰ πρέπει νὰ ρωτήσουμε: ποιά εἶναι ἡ θέση καὶ ποιὸ τὸ νόημα αὐτῶν τῶν πνευματικῶν σκέψεων πάνω στὴ Μεγάλῃ Σαρακοστή;

Πῶς συνδέονται μὲ τὴν ὅλη μας προσπάθεια τῆς περιόδου αὐτῆς;

* * *

Αὐτὲς οἱ ἐρωτήσεις προϋποθέτουν μιὰ ἄλλη ἐρώτηση, μὲ τὴν ὁποία θὰ πρέπει τώρα νὰ ἀσχοληθοῦμε μὲ κάποια συντομία.

Σὲ κάθε ἀνάμνηση γεγονότων ἀπὸ τὴν ζωὴ τοῦ Χριστοῦ ἡ Ἐκκλησία πολὺ συχνὰ –ἀν ὄχι πάντοτε– μεταφέρει τὸ παρελθὸν στὸ παρόν.

Ἔτσι τὴν ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων ψέλνουμε: «Σήμερον γεννᾶται ἐκ Παρθένου...»· τὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων λέμε: «Σήμερον εἰσέρχεται εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα...»· τὴν Μεγάλῃ Παρασκευῇ: «Σήμερον κρεμᾶται ἐπὶ ξύλου...».

Η ἐρώτηση λοιπὸν εἶναι: ποιὸ εἶναι τὸ νόημα αὐτῆς τῆς χρονικῆς μεταφορᾶς; ποιά εἶναι ἡ σημασία αὐτοῦ τοῦ λειτουργικοῦ «σήμερον»;

Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ἐκκλησιαζόμενους πιθανὸν τὸ θεωροῦν αὐτὸ σὰν μιὰ ρητορικὴ μεταφορά, σὰν ποιητικὸ «σχῆμα λόγου».

Η δική μας, ἡ σύγχρονη προσέγγιση τῆς λατρείας γίνεται μὲ δύο τρόπους: ἢ μὲ τὴν λογικὴ ἢ μὲ τὸ συναίσθημα.

• **Η** λογικὴ προσέγγιση περιορίζει τὴν λειτουργικὴ τελετουργία σὲ ἰδέες.

Βρίσκεται δὲ στὶς ρίζες τῆς «Δυτικίζουσας» Θεολογίας, ἡ ὁποία ἀναπτύχθηκε στὴν Ὁρθόδοξη Ἀνατολή, ἀφοῦ ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὴν πατερικὴ ἐποχὴ καὶ γιὰ τὴν ὁποία ἡ Θεία Λειτουργία εἶναι, στὴν καλύτερη περίπτωση ἓνα ἀκατέργαστο ὑλικὸ γιὰ καθαρὸς διανοητικούς ὀρισμοὺς καὶ θεωρήματα.

Οτι δὲ στὴν λατρεία δὲν μπορεῖ νὰ περιοριστεῖ σὲ μιὰ διανοητικὴ

ἀλήθεια ἐπιγράφεται «ποίηση» –δηλαδή κάτι πὸν δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ πάρει στὰ σοβαρά.

Καὶ ἐφ’ ὅσον εἶναι ὀλοφάνερο, ὅτι τὰ γεγονότα πὸν μνημονεύονται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία ἀνήκουν στὸ παρελθόν, τὸ λειτουργικὸ «σήμερον» δὲν μπορεῖ νὰ ἔχει κάποιο σοβαρὸ νόημα.

• Ὅσο δὲ ἀφορᾷ τὴν *συναισθηματικὴ* προσέγγιση, αὐτὴ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς ἀτομικιστικῆς καὶ ἐγωκεντρικῆς εὐσέβειας πὸν εἶναι, κατὰ πολλοὺς τρόπους, τὸ συμπλήρωμα τῆς *διανοητικῆς θεολογίας*.

Γι’ αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὴν εὐσέβεια, ἡ λατρεία, πάνω ἀπὸ καθετὶ ἄλλο, εἶναι ἓνα χρήσιμο πλαίσιο γιὰ προσωπικὴ προσευχή, εἶναι *φόντο* γιὰ ἔμπνευση πὸν σκοπὸς του εἶναι νὰ «θερμάνει» τὴν καρδιά μας καὶ νὰ τὴν στρέψει πρὸς τὸν Θεό.

Τὸ περιεχόμενο καὶ τὸ νόημα στὶς Ἀκολουθίες, στὰ λειτουργικὰ κείμενα, στὶς ἱεροτελεστίες ἔχουν, στὴν περίπτωσή αὐτή, δευτερεύουσα σημασία· ὅλα τοῦτα εἶναι χρήσιμα καὶ ἱκανοποιητικὰ μόνον ἐφ’ ὅσον μὲ βοήθοῦν νὰ προσεύχομαι!

Καὶ ἔτσι τὸ λειτουργικὸ «σήμερον» σβήνει, ὅπως ἐξάλλου καὶ ὅλα τὰ ἄλλα λειτουργικὰ κείμενα, μέσα σ’ ἓνα εἶδος ξεχωριστῆς κατανοητικῆς καὶ ἐμπνευσμένης «προσευχῆς».

* * *

Ἐξαιτίας τῆς πώλωσης στὴν ἐκκλησιαστικὴ νοοτροπία ὅσον ἀφορᾷ τοὺς δυὸ τρόπους προσέγγισης τῆς λατρείας, εἶναι πολὺ δύσκολο σήμερα νὰ δείξουμε ὅτι ἡ ἀληθινὴ λειτουργία τῆς Ἐκκλησίας δὲν μπορεῖ νὰ περιοριστεῖ οὔτε στὶς «*ιδέες*» οὔτε στὴν «*προσευχή*».

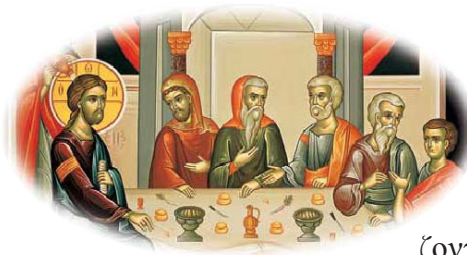
Ἄν ἐορτάζει κανεὶς τὶς *ιδέες*! Ὅσο γιὰ τὴν ἀτομικὴ προσευχή, δὲν λέει τὸ Εὐαγγέλιο ὅτι ὅταν θέλουμε νὰ προσευχηθοῦμε νὰ μπαίνουμε στὸ «*ταμεῖον*» μας καὶ ἐκεῖ νὰ ἔχουμε προσωπικὴ ἐπικοινωνία μὲ τὸν Θεό; (Ματθ. Ը’ 6).

Ἡ σωστὴ ἀντίληψη τῆς Ἑορτῆς προϋποθέτει καὶ τὰ δυό, καὶ τὸ γεγονὸς καὶ τὴν *κοινωνικὴ ἢ ὁμαδικὴ συμμετοχὴ* σ’ αὐτό.

Μιὰ Ἑορτή, ἓνα Πανηγύρι, μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθεῖ μόνον ὅταν οἱ ἄνθρωποι συναντιῶνται ὅλοι μαζί, ξεπερνώντας τὸν φυσικὸ χωρισμὸ καὶ τὴν ἀπομόνωση, δροῦν ὅλοι μαζί σὰν ἓνα σῶμα, πραγματικὰ σὰν ἓνα πρόσωπο μπροστὰ σ’ ἓνα *γεγονὸς* (γάμος, κηδεῖα, νίκη κλπ.).

Καὶ τὸ πιὸ φυσικὸ θαῦμα σὲ ὄλες τὶς Ἑορτὲς εἶναι ἀκριβῶς τὸ ὅτι ξεπερνιέται, ἔστω καὶ προσωρινά, τὸ ἐπίπεδο τῶν *ιδεῶν* καὶ αὐτῆς ἀκόμα τῆς *ἀτομικότητας*. Χάνει πραγματικὰ κανεὶς τὸν ἑαυτό του μέσα σὲ μιὰ Ἑορτή, καὶ συναντᾷ τοὺς ἄλλους κατὰ ἓνα μοναδικὸ τρόπο.

* * *

Ἄλλα τότε ποιό ἀκριβῶς εἶναι τὸ νόημα αὐτοῦ τοῦ λειτουργικοῦ «*σήμερον*», μετὰ τὸ ὅποιο ἡ Ἐκκλησία ἐγκαινιάζει ὅλες τὶς Ἑορτές της; **Μ**ὲ ποιά ἔννοια γεγονότα ἀπὸ τὸ παρελθὸν γιορτάζονται «*σήμερον*»;

Θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ πεῖ χωρὶς νὰ ὑπερβάλλει, ὅτι ὅλη ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι μιὰ συνεχῆς ἀνάμνηση καὶ ἀναφορά.

Στὸ τέλος κάθε Ἀκολουθίας ἀναφερόμαστε στοὺς Ἁγίους: «... ὧν τὴν μνήμην ἐπιτελοῦμεν...»: ἀλλὰ πέρα ἀπ' ὅλες τὶς ἄλλες μνημεις ἡ Ἐκκλησία εἶναι μιὰ ἀτέλειωτη ἀνάμνηση τοῦ Χριστοῦ.

Ἀπὸ καθαρὰ φυσιολογικὴ πλευρὰ ἡ μνήμη εἶναι μιὰ διαφοροῦμενη λειτουργία.

Ἔτσι, τὸ νὰ θυμόμαστε κάποιον ποὺ ἀγαπᾶμε καὶ ποὺ τὸν χάσαμε σημαίνει δυὸ πράγματα.

Ἀπὸ τὴν μιὰ πλευρὰ ἡ μνήμη εἶναι κάτι πολὺ περισσότερο ἀπὸ ἀπλὴ γνώση τοῦ παρελθόντος. **Ὅ**ταν θυμᾶμαι τὸν μακαριστὸ πατέρα μου, τὸν βλέπω· εἶναι παρὼν στὴν μνήμη μου ὅχι σὰν ἓνα συνολικὸ ἄθροισμα ὅλων ὅσων γνωρίζω γι' αὐτόν, ἀλλὰ μετὰ ὅλη τὴν ζωντανὰ του πραγματικότητα.

Ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ, αὐτὴ ἡ παρουσία μετὰ κάνει νὰ συνειδητοποιῶ, ὅτι δὲν εἶναι πιὰ ἐδῶ, ὅτι ποτὲ δὲν θὰ ξαναεἶναι σ' αὐτόν τὸν κόσμον καὶ σ' αὐτὴ τὴν ζωὴ, οὔτε θὰ ἀγγίξω τὸ χέρι ποὺ τόσο ζωντανὰ βλέπω μετὰ τὴν φαντασία μου.

Ἡ μνήμη λοιπὸν εἶναι ἢ πιὸ θαυμάσια καὶ ταυτόχρονα ἢ πιὸ τραγικὴ ἀπ' ὅλες τὶς ἀνθρώπινες λειτουργίες, γιατίι τίποτε ἄλλο δὲν ἀποκαλύπτει καλύτερα τὴν σπασμένη φύση τῆς ζωῆς μας, τὴν ἀνικανότητα τοῦ ἀνθρώπου νὰ διατηρήσει κάτι πραγματικά, νὰ τὸ κατέχει ἀληθινὰ σ' αὐτόν τὸν κόσμον.

Ἡ μνήμη μας φανερώνει ὅτι ὁ «χρόνος καὶ ὁ θάνατος βασιλεύουν στὴν γῆ».

* * *

Ἄλλα ἀκριβῶς γι' αὐτὸ ἡ μοναδικὰ ἀνθρώπινη αὐτὴ λειτουργία τῆς μνήμης γίνεται τὸ κέντρο τοῦ Χριστιανισμοῦ, γιατίι μ' αὐτὴν τελεῖ τὴν ἀνάμνηση ἑνὸς Ἀνθρώπου, ἑνὸς Γεγονότος, μιᾶς Νύχτας, μέσα στὸ βαθὺ σκοτάδι τῆς ὁποίας ἀκοῦμε τὰ λόγια: «*τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν...*».

Καὶ νὰ, τὸ θαῦμα γίνεται! **Τ**ὸν θυμόμαστε καὶ Ἐκεῖνος εἶναι ἐδῶ –ὄχι

σάν μιὰ νοσταλγική εικόνα ἀπὸ τὸ παρελθόν, ὄχι σάν ἓνα θλιβερὸ «ποτέ πιά...», ἀλλὰ μὲ μιὰ τέτοια ἔντονη παρουσία ποὺ ἡ Ἐκκλησία μπορεῖ αἰώνια νὰ ἐπαναλαμβάνει τὰ λόγια ποὺ εἶπαν οἱ μαθητὲς μετὰ τὴν συνάντησή τὴν Ἐμμαοῦς: «...οὐχὶ ἡ καρδιά ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν...;» (Λουκ. κδ' 32).

Ἡ φυσιολογική μνήμη εἶναι πρῶτα ἀπ' ὅλα μιὰ «παρουσία τοῦ ἀπόντος», ἔτσι ὥστε ὅσο περισσότερο παρῶν εἶναι αὐτὸς ποὺ θυμόμαστε τόσο πιὸ ὀξὺς εἶναι ὁ πόνος ἀπὸ τὴν ἀπουσία του.

Ἀλλὰ «ἐν Χριστῷ» ἡ μνήμη ξανάγινε ἡ δύναμη ποὺ γεμίζει τὸν διασπασμένο χρόνο, διασπασμένο ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ τὸν θάνατο, ἀπὸ τὸ μῖσος καὶ τὴν λησμοσύνη.

Αὐτὴ λοιπὸν ἡ *νέα μνήμη*, ἡ μνήμη σάν δύναμη πάνω ἀπὸ τὸν χρόνο καὶ τὴν καταστροφή του, ἀποτελεῖ τὴν καρδιά τῆς *λειτουργικῆς γιορτῆς* καὶ τοῦ λειτουργικοῦ «*σήμερον*».

Σίγουρα ἡ Παρθένος δὲν γεννάει σήμερα, οὔτε κάποιος «οὐσιαστικά» στέκεται μπροστὰ στὸ Σταυρό· καὶ σάν γεγονότα τοῦτες οἱ πράξεις ἀνήκουν στὸ παρελθόν.

Ἀλλὰ «*σήμερον*» μποροῦμε νὰ θυμόμαστε αὐτὲς τὶς πράξεις καὶ ἡ Ἐκκλησία εἶναι βασικά τὸ δῶρο καὶ ἡ δύναμη αὐτῆς τῆς ἀνάμνησης ποὺ μεταβάλλει πράξεις ἀπὸ τὸ παρελθόν σὲ αἰώνια σημαντικὰ γεγονότα.

Ἡ λειτουργικὴ γιορτὴ λοιπὸν εἶναι μιὰ *νέα εἴσοδος* τῆς Ἐκκλησίας στὸ γεγονὸς καὶ αὐτὸ σημαίνει εἴσοδο ὄχι μόνο στίς «ιδέες» τοῦ γεγονότος, ἀλλὰ στὴν χαρὰ του, στὴν λύπη, στὴν ζωὴ του καὶ στὴν συγκεκριμένη πραγματικότητά του.

Ἔνα πρᾶγμα πρέπει νὰ ξέρουμε, ὅτι μὲ τὴν κραυγὴ «...Θεέ μου, Θεέ μου ἴνα τί μὲ ἐγκατέλιπες» ὁ Σταυρωμένος Χριστὸς φανέρωσε τὴν «κένωση» Του καὶ τὴν ταπείνωσή Του.

Εἶναι ὅμως πολὺ διαφορετικὸ πρᾶγμα νὰ γιορτάζουμε κάθε χρόνο αὐτὸ ποὺ ἔγινε ἐκείνη τὴν μοναδικὴ Παρασκευὴ· ὅποτε χωρὶς καμμιά λογικοποίηση ξέρουμε μὲ πλήρη βεβαιότητα ὅτι αὐτὰ τὰ λόγια, ποὺ ἀκούστηκαν μιὰ μόνο φορὰ παραμένουν αἰώνια ἀληθινὰ καὶ τίποτε, οὔτε ἡ νίκη, οὔτε ἡ δόξα μποροῦν ποτέ νὰ τὰ ἐξαλείψουν.

* * *

Αὐτὸ ποὺ πρέπει νὰ ἐξηγήσουμε εἶναι, ὅτι ἡ Ἀνάσταση τοῦ Λαζάρου ἔγινε γιὰ νὰ βεβαιωθοῦμε γιὰ «τὴν κοινήν ἀνάστασιν» (τροπᾶριο τῆς ἡμέρας).

Εἶναι κάτι τὸ συναρπαστικὸ νὰ γιορτάζουμε κάθε ἡμέρα γιὰ μιὰ ὀλόκληρη ἑβδομάδα αὐτὴ τὴν συνάντησή ἀνάμεσα στὴν ζωὴ καὶ τὸν θάνατο, ποὺ ἄργα ἄργα πλησιάζει, νὰ γινόμαστε μέρος τῆς, νὰ βλέ-

που με τὰ μάτια μας καὶ νὰ νιώθουμε με ὄλο τὸ εἶναι μας αὐτὸ ποὺ ὑπονοεῖ ὁ Ἰωάννης με τὰ λόγια του: «Ἰησοῦς οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν καὶ τοὺς συνελθόντας... ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν... καὶ ἐδάκρυσεν» (Ἰωάν. ια' 33-35).

Γιὰ μᾶς καὶ σὲ μᾶς ὅλα αὐτὰ συμβαίνουν «σήμερον». Δὲν ἤμασταν τότε ἐκεῖ, στὴν Βηθανία κοντὰ στὸν τάφο με τὶς ἀδερφές ποὺ θρηνοῦσαν. Μόνο ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο ξέρομε ὅλα ὅσα ἔγιναν ἐκεῖ. Ἀλλὰ μέσα στὴν Ἐκκλησία με τὴν Ἑορτὴ Τῆς σήμερα, ἓνα ἱστορικὸ γεγονὸς γίνεται ἓνα γεγονός καὶ γιὰ μᾶς, γιὰ μένα, γίνεται μιὰ δύναμη στὴ ζωὴ μου, μιὰ ἀνάμνηση, μιὰ χαρά. Ἡ Θεολογία δὲν μπορεῖ νὰ πάει πέρα ἀπὸ τὴν «ιδέα».

Καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἰδεολογικὴ πλευρά, ἄραγε ἔχουμε ἀνάγκη αὐτές τὶς πέντε συνεχεῖς μέρες, ἐφ' ὅσον εἶναι κάτι τόσο ἀπλό νὰ λέμε: «τὴν κοινὴν ἀνάστασιν... πιστούμενοι»;

Ἀλλὰ τὸ ὄλο θέμα εἶναι ὅτι ἡ πρόταση αὐτὴ καθ' αὐτὴ δὲν βεβαιώνει τίποτε. Ἡ ἀληθινὴ ἐπιβεβαίωση πηγάζει ἀπὸ τὴν Ἑορτὴ καὶ συγκεκριμένα ἀπ' αὐτές τὶς πέντε μέρες, ὅποτε διακηρύττουμε τὴν ἀρχὴ τῆς φοβερῆς μάχης ἀνάμεσα στὴν ζωὴ καὶ στὸν θάνατο, καὶ ἀρχίζουμε ὄχι τόσο πολὺ νὰ καταλαβαίνουμε ὅσο νὰ μαρτυροῦμε, ὅτι ὁ Χριστὸς πρόκειται νὰ θανατώσει τὸν θάνατο.

Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Λαζάρου, ἡ ὑπέροχη Ἑορτὴ αὐτοῦ τοῦ μοναδικοῦ Σαββάτου, εἶναι πέρα ἀπὸ τὴν Μεγάλῃ Σαρακοστῇ.

Τὴν Παρασκευὴ, παραμονὴ τοῦ Σαββάτου, σ' ἓνα ἰδιόμελο λέμε: «Τὴν ψυχοφελῆ πληρώσαντες Τεσσαρακοστὴν, τὴν ἁγίαν ἑβδομάδα τοῦ Πάθους Σου, αἰτοῦμεν κατιδεῖν».

Μέσα στὴν λειτουργικὴ ὁρολογία, τὸ Σάββατο τοῦ Λαζάρου καὶ ἡ Κυριακὴ τῶν Βαΐων εἶναι ἡ «ἐναρξὴ τοῦ Σταυροῦ».

Ἀλλὰ ἡ τελευταία ἑβδομάδα τῆς Σαρακοστῆς, ἡ προεόρτια αὐτῶν τῶν ἡμερῶν, εἶναι ἡ τελικὴ ἀποκάλυψη τοῦ νοήματος τῆς Μεγάλῃς Σαρακοστῆς.

Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ εἶπαμε, ὅτι ἡ Σαρακοστὴ εἶναι προετοιμασία γιὰ τὸ Πάσχα· στὴν πραγματικότητά ὅμως ἡ καθημερινὴ ἐμπειρία, ποὺ ἔχει μέχρι τώρα γίνεῖ παράδοση, βεβαιώνει ὅτι αὐτὴ ἡ προετοιμασία παραμένει ἀφηρημένη καὶ κατ' ὄνομα μόνο.

Ἡ Σαρακοστὴ καὶ τὸ Πάσχα εἶναι βαλμένα πλάϊ πλάϊ, ἀλλὰ χωρὶς καμιά οὐσιαστικὴ κατανόηση τῆς σχέσης τους καὶ τῆς ἀλληλοεξάρτησης.

Ακόμα και όταν δέν παίρνουμε την Σαρακοστή μόνο σαν μιὰ περίοδο γιά νά πραγματοποιήσουμε τήν ἐτήσια Ἐξομολόγηση καί τήν θεία Κοινωνία, συνήθως τήν σκεπτόμαστε σαν μιὰ περίοδο γιά ἀτομική προσπάθεια καί ἔτσι παραμένει ἐγωκεντρική.

Μὲ ἄλλα λόγια, ἐκεῖνο πού οὐσιαστικά λείπει ἀπὸ τὸ βίωμα τῆς Σαρακοστῆς εἶναι: ἡ σωματική καί πνευματική προσπάθειά μας νά σκοπεύουν στήν συμμετοχή μας στὸ «*σήμερον*» τῆς Ἀνάστασης τοῦ Χριστοῦ, ὄχι σαν μιὰ ἀφηρημένη ἠθικότητα, οὔτε σαν μιὰ ἠθική πρόοδό μας ἢ σαν ἓναν αὐστηρότερο ἔλεγχο στὰ πάθη, οὔτε ἀκόμα σαν μιὰ προσωπική τελείωση, ἀλλὰ σαν πλήρη συμμετοχή (συμμετοχή πού περικλείει τὰ πάντα) στὸ τελικὸ «*σήμερον*».

Ἡ χριστιανική πνευματικότητα πού δέν ἔχει αὐτὸν τὸν σκοπὸ κινδυνεύει νά γίνει *ψευτο-χριστιανική* γιατί σὲ τελευταία ἀνάλυση μιὰ τέτοια πνευματικότητα παρακινεῖται ἀπὸ τὸ «ἐγὼ» καί ὄχι ἀπὸ τὸν Χριστό.

Ο κίνδυνος ἐδῶ εἶναι ὅτι, ὅταν ἡ καρδιά ἐξαγιστεῖ, καθαριστεῖ καί ἐλευθερωθεῖ ἀπὸ τὸν δαίμονα πού τήν κατοικοῦσε, παραμένει ἄδεια καί ὁ δαίμονας ξαναγυρίζει σ' αὐτὴ «καί παραλαμβάνει ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καί εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ καί γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων» (Λουκ. ια' 26).

Στὸν κόσμο τοῦτο τὸ καθετὶ –ἀκόμα καί ἡ «πνευματικότητα»– μπορεῖ νά γίνει δαιμονική. **Ἔ**τσι εἶναι πάρα πολὺ σημαντικό νά ξαναβροῦμε τὸ νόημα καί τὸν ρυθμὸ τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς σαν γνήσιες προετοιμασίες γιά τὸ μεγάλο «*σήμερον*» τοῦ Πάσχα.

* * *

Εἶδαμε μέχρι τώρα ὅτι ἡ Σαρακοστή ἔχει δυὸ μέρη.

Πρὶν ἀπὸ τὴν Κυριακὴ τῆς Σταυροπροσκύνησης ἡ Ἐκκλησία μας προτρέπει νά αὐτοσυγκεντρωθοῦμε, νά πολεμήσουμε τὴν σάρκα καί τὰ πάθη, τὸ πονηρὸ καί κάθε ἄλλη ἁμαρτία.

Αλλὰ καί ὅταν τὰ κάνουμε ὅλα αὐτὰ μᾶς παρακινεῖ συνέχεια νά κοιτάζουμε μπροστά, νά ἐξετάζουμε τὴν προσπάθειά μας καί νά τὴν ὑποκινοῦμε γιά «κάτι καλύτερο» πού εἶναι προετοιμασμένο γιά μᾶς.

Μετὰ ἀπὸ τὴν Κυριακὴ τῆς Σταυροπροσκύνησης τὸ μυστήριο τοῦ Πάθους τοῦ Κυρίου, τοῦ Σταυροῦ Του καί τοῦ Θανάτου γίνεται τὸ κέντρο σὲ ὅλες τὶς ἱεροτελεστίες τῆς Σαρακοστῆς, γίνεται κέντρο τὸ «ἀπέλθομεν εἰς Ἱεροσόλυμα...».

Τελικά, στήν διάρκεια αὐτῆς τῆς προπαρασκευαστικῆς ἐβδομάδας, ἀρχίζει ἡ ἀνάμνηση τοῦ Μυστηρίου.

Ἡ ὅλη προσπάθεια τῆς Σαρακοστῆς μας ἔκανε ἱκανοὺς νά παραβλέψουμε ὅλα ἐκεῖνα πού, συνήθως καθημερινά, ἐπισκιάζουν τὸ κεντρικὸ ἀντικείμενο τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδας καί τῆς χαρᾶς μας.

Ο χρόνος, όπως τον ξέραμε, τέλειωσε πιά. Τώρα μετριέται όχι όπως συνήθως με τις απασχολήσεις και τις φροντίδες μας, αλλά με ό,τι συμβαίνει στον δρόμο για την Βηθανία, και πέρα απ' αυτή, για τὰ Ἱεροσόλυμα.

Καί, ακόμα μιὰ φορά λέμε, πὼς ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι ρητορικὰ σχήματα. Για ὅποιον ἔχει γευτεῖ τὴν ἀληθινὴ λειτουργικὴ ζωὴ –ἔστω και μιὰ μόνο φορά, ἀκόμα και με ἀτέλειες,– εἶναι σχεδὸν ὀλοφάνερο ὅτι ἀπὸ τὴν στιγμή πού ἀκοῦμε: «**Χαίροις πόλις Βηθανία, πατρίς ἢ τοῦ Λαζάρου...**, αὔριον Χριστὸς παραγίνεται...», ὁ ἐξωτερικὸς κόσμος γίνεται κάπως ἐξωπραγματικὸς και σχεδὸν νιώθει κανεὶς πόνο, ὅταν ἀπὸ ἀνάγκη ἔρχεται καθημερινὰ σὲ ἐπαφὴ μ' αὐτόν.

Ἡ πραγματικότητα βρίσκεται σ' αὐτὰ πού συμβαίνουν στὴν Ἐκκλησία, σ' αὐτὴ τὴν ἀνάμνηση πού μέρα με τὴ μέρα μᾶς κάνει ν' ἀναγνωρίσουμε τὶ σημαίνει νὰ περιμένεις, και γιατί ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι πάνω ἀπὸ κάθε ἄλλη προσδοκία και προετοιμασία.

Ἔτσι, ὅταν φτάνει ὁ Ἑσπερινὸς τῆς Παρασκευῆς και ψέλνουμε: «**τὴν ψυχοφελῆ, πληρώσαντες Τεσσαρακοστήν...**», δὲν ἔχουμε μόνο ἐκπληρώσει μιὰ ἐτήσια χριστιανικὴ «ὕποχρέωση», ἀλλὰ εἴμαστε ἔτοιμοι νὰ κάνουμε δικὰ μας τὰ λόγια τοῦ ὕμνου πού ψέλνουμε τὴν ἐπόμενη μέρα:

**«Διὰ Λάζαρον σὲ Χριστὸς ἤδη σκυλεύει, θάνατε·
και πού σου Ἄδη τὸ νῆκος: ...».**

*† ζ' Κυριακὴ Νηστειῶν
19.3/1.4.2018*

(*) Πρωτοπρεσβυτέρου Ἀλεξάνδρου Σμέμαν, Μεγάλῃ Σαρακοστή - Πορεία πρὸς τὸ Πάσχα, σελ. 92-99, ἐκδόσεις «Ἀκρίτας», Ἀθήνα 1987. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

